Особисте доручення

Його Преосвященство*
Garland F. Byers, Jr., J.D., D.D.‡
Єпископ для народів за апостольським дорученням

Кесарія Филипова, де Петро визнав Ісуса Христом, де наш Господь дав Своїм ученикам ключі Царства Небесного і де Він уперше покликав Своїх учеників узяти свій хрест і йти за Ним. Матвія 16:13–24 (переклад Куліша).

Фотографія: American Colony Photo Department, 1898–1914 pp. Library of Congress, G. Eric and Edith Matson Photograph Collection (суспільне надбання).

«...Коли хто хоче за мною йти, нехай одречеть ся себе, й бере хрест свій що-дня, та й іде слїдом за мною.»

Луки 9:23 (переклад Куліша)

Церкви й окремі єпископи, так само як і світські організації, часто викладають те, що світ називає «заявою про місію». Я вважаю цю практику і змістовною, і корисною. Однак у служінні, як я вважаю, доречніше називати її заявою про особисте доручення. Поширення Євангелія і справа Царства Небесного дуже відрізняються від того, що відбувається в комерційному підприємстві чи навіть у неприбутковій організації світського світу. Хоча ми в Церкві й переймаємо деякі світські звичаї задля зручності, дещо має бути відокремлене і тому бути святим.

Тепер я викладу те, що вважаю своїм власним покликанням у служінні нашому Господу Ісусу Христу.

Перш ніж узятися до цього, я заявляю ясно, сміливо й без жодних застережень, що вірую в Ісуса Христа, Єдинородного Сина Бога Отця, що на небесах,[1] і в Святого Духа, Якого Ісус Христос послав нам, вознісшись праворуч Бога.[2] Я належу Ісусу. Він — Господь мого життя. Він — мій Учитель, і Йому одному я служу.[3] Я зрікаюся сатани і всіх діл його[4] і віддаю славу, честь і хвалу Всевишньому Богові через Його Сина, нашого Господа Ісуса Христа.[5]

Заява
про особисте доручення

До Церкви, Тіла Христового, у розсіянні[6] серед десяти царств[7]:

1. Я — єпископ в апостольському наступництві, висвячений через покладання рук[8] у документально засвідчених і неперервних лініях, від єпископа до єпископа,[9] що сягають чотирьох із первісних дванадцяти апостолів, апостола Павла і п'ятьох із сімдесяти апостолів, особисто посланих нашим Господом і Спасителем Ісусом Христом;[10] кожну з цих ліній відкрито для загального ознайомлення на цьому сайті.

2. Окрім того що я несу єпископське служіння в Церкві Ісуса Христа,[11] я покликаний і помазаний як Книжник Царства Небесного, про якого Ісус говорив у Писанні.[12] Моє особливе покликання — писати віровчення для вірних християн, а не пасти громаду і не займатися іншими видами служіння: ці помазання мають інші.[13]

3. Виконуючи єпископське служіння, я здійснюю владу ключів, як цю владу дав наш Господь Своїм апостолам та їхнім наступникам.[14]

4. Я навчаю істинного вчення, переданого Ісусом Христом, нашим Господом і Спасителем,[15] — вчення, яке впродовж віків хибно перекладали, розбавляли, перекручували,[16] робили предметом симонії[17] й обертали на зброю, що слугувала виправданням, щоб красти, убивати й губити.[18]

5. Я виправляю хибне вчення, де б воно не траплялося, в час і не в час,[19] і зберігаю вірність одному лише Ісусу Христу, Цареві царів.[20]

6. Я розпізнаю *лжепророків*, *лжеапостолів* і *лжеучителів*[21] і протистою їхнім хибним ученням, докоряючи їм нещадно, щоб вони були здорові у вірі.[22]

7. Як єпископ і Книжник Царства, я вживаю Слово Боже на зруйнування твердинь ворога,[23] з яких деякі прикидаються ділами ангела світла,[24] зводячи багатьох.[25]

8. Я поширюю Слово Боже серед усіх народів, як того вимагає ясний наказ нашого Господа Ісуса.[26]

9. Я не служу жодній деномінації й не обстоюю жодної; я служу єдиній Церкві Ісуса Христа з ученням, даним спочатку,[27] приймаючи ті вчення й перекази, що згідні з Його Словом,[28] і відкидаючи вчення, створені людьми, як науки бісівські.[29]

10. Я закликаю до християнської єдності в Тілі Христовому і працюю задля неї,[30] щоб ми могли встояти у страшному горі, яке настане[31] за днів десяти царств[32] і царювання антихриста.[33]

11. Я не проповідую вам жодного нового благовістя, пам'ятаючи цілковито слова Павла: «Та, коли б і ми або ангел з неба проповідував вам більш того, що ми проповідували

вам, нехай буде анатема. Як перше рекли ми, так і тепер глаголю: коли хто благовіствує вам більш того, що ви прийняли, нехай буде анатема.»[34]

12. Я звертаюся до народів як єпископ, присвячений на служіння Христу,[35] не зважаючи на межі деномінацій, бо їх не було за часів Христа,[36] і їх створено для впорядкованого управління Церквою.[37] Оскільки я несу єпископське служіння і не належу до жодної деномінації, я тримаюся первісного доручення Христа — благовістити народам,[38] щоб усі прийшли до розуміння правди і щоб правда визволила їх.[39]

✠

Кінцеві примітки

Святе Письмо цитується за перекладом Куліша (1905). Слова Христа разом із їхніми лапками виділено червоним. ANF = Ante-Nicene Fathers («Доникейські отці»); NPNF2 = Nicene and Post-Nicene Fathers, Second Series («Нікейські та післянікейські отці», друга серія); Easton = B. S. Easton, The Apostolic Tradition of Hippolytus (1934).

1 Івана 3:16 (переклад Куліша) «Так бо полюбив Бог сьвіт, що Сина свого єдинородного дав, щоб кожен, віруючий в Него, не погиб, а мав життє вічнє.» Івана 1:14 (переклад Куліша) «І Слово тїлом стало ся, і пробувало між нами (й бачили ми славу Його, славу, яко Єдинородного від Отця), повне благодати і правди.» Івана 1:18 (переклад Куліша) «Бога нїхто не бачив нїколи; єдинородний Син, що в лонї Отця, той вияснив.» 1 Івана 4:9 (переклад Куліша) «У сьому явилась любов Божа в нас, що Бог Сина свого єдинородного у сьвіт післав, щоб ми жили через Него.»

2 Івана 16:7 (переклад Куліша) «Тільки ж я правду глаголю вам: лучче вам, щоб я пійшов; як бо не пійду, Утішитель не прийде до вас; як же пійду, пришлю Його до вас.» Івана 14:26 (переклад Куліша) «Утїшитель же, Дух сьвятий, котрого пішле Отець в імя моє, Той научить вас усього, й пригадає вам усе, що я глаголав вам.» Івана 15:26 (переклад Куліша) «Як же прийде Утїшитель, що я пішлю вам од Отця, Дух правди, що від Отця виходить, Той сьвідкувати ме про мене.» Марка 16:19 (переклад Куліша) «Господь же, після того, як промовив до них, вознїс ся на небо, й сїв по правиці в Бога.» Дії 1:9 (переклад Куліша) «І, се промовивши, як дивились вони, знявсь угору, і хмара взяла Його від очей їх.» Дії 2:33 (переклад Куліша) «Правицею ж Божою вознїсшись і обітуваннє сьвятого Духа прийнявши від Отця, злив се, що ви тепер бачите і чуєте.» Євреїв 1:3 (переклад Куліша) «Сей, будучи сяєвом слави і образом особи Його, і двигаючи все словом сили своєї, зробивши собою очищеннє гріхів наших, осївсь по правиці величчя на вишинах,»

3 Матвія 4:10 (переклад Куліша) «...Господу Богу твоєму кланяти меш ся, і Йому одному служити меш.» Івана 13:13 (переклад Куліша) «Ви звете мене Учителем і Господом, і добре кажете, се бо я.» Матвія 6:24 (переклад Куліша) «Нїхто не може служити двом панам, бо, або одного ненавидїти ме, а другого любити ме;

або до одного прихилить ся, а другим гордувати ме. Не можете Богу служити й мамонї.» Римлян 14:8 (переклад Куліша) «Бо коли живемо, Господеві живемо; й коли вмираємо, Господеві вмираємо; то, чи живемо, чи вмираємо, ми Господнї.» 1 Коринтян 6:19–20 (переклад Куліша) «Хиба не знаєте, що тїло ваше храм Духа сьвятого, що (живе) в вас, котрого маєте від Бога, і ви не свої? Ви бо куплені цїною; тим прославляйте Бога в тїлї вашому і в дусї вашому; вони Божі.» *Мучеництво Полїкарпа* 9 (ANF 1): «Вісімдесят шість років я служу Йому, і Він ніколи не заподіяв мені жодної кривди: як же можу я зневажити мого Царя і мого Спасителя?» (переклад з англійського тексту ANF 1)

4 1 Івана 3:8 (переклад Куліша) «...На се явив ся Син Божий, щоб зруйновати дїла диявола.» Якова 4:7 (переклад Куліша) «Коріте ся ж оце Богу, противте ся ж дияволові, то й утїче од вас.» Ефесян 6:11 (переклад Куліша) «Одягнїть ся у всю зброю Божу, щоб змогли ви стояти проти хитрощів дияволських.» Іполит, *Апостольське передання* 21 (Easton): «Зрікаюся тебе, сатано, і всіх слуг твоїх, і всіх діл твоїх». (переклад з англійського тексту Easton) Тертулліан, *De Spectaculis* 4 (ANF 3): «ми прилюдно свідчимо, що зреклися диявола, його пишноти і його ангелів». (переклад з англійського тексту ANF 3) Кирило Єрусалимський, *Огласительне повчання* 19 (Тайноводче 1), 4–8 (NPNF2 7): «...тобі велять сказати, простягнувши руку до нього, ніби він присутній: „Зрікаюся тебе, сатано“. ... Потім у другому реченні тебе навчають сказати: „і всіх діл твоїх“». (переклад з англійського тексту NPNF2 7)

5 Об’явлення 5:13 (переклад Куліша) «...Сидячому на престолї і Агнцеві благословеннє, і честь, і слава і держава по вічні віки.» 1 Тимофія 1:17 (переклад Куліша) «Цареві ж вічному нетлїнному, невидимому, єдиному премудрому Богу честь і слава на віки вічні. Амінь.» Юди 25 (переклад Куліша) «єдиному премудрому Богу, Спасителю нашому, слава і величчє, держава і власть, тепер і по всї віки. Амінь.» Римлян 16:27 (переклад Куліша) «єдиному премудрому Богові, через Ісуса Христа, котрому слава на віки. Амінь.» «Всевишній Бог»: Буття 14:18–20 (переклад Куліша) «А Мелхизедек, царь Салемський, винїс хлїб і вино; був же він сьвященник Бога вишнього. І благословив його, і рече: Благословен ти, Авраме, від всевишнього Бога, Владики неба і землї! І благословен Бог всевишнїй, що подав тобі у руки ворогів твоїх запеклих! Аврам дав йому десятую часть із всього.» Марка 5:7 (переклад Куліша) «і, закричавши голосом великим, каже: Що менї й Тобі, Ісусе, Сину Бога Вишнього? Заклинаю Тебе Богом, не муч мене.» Луки 8:28 (переклад Куліша) «Побачивши ж Ісуса і закричавши, припав до Него, й голосом великим промовив: Що менї і Тобі, Ісусе, Сину Бога Вишнього? благаю Тебе, щоб мене не мучив.» Дії 16:17 (переклад Куліша) «Ся, йдучи слїдом за Павлом та за нами, покликувала, кажучи: Сї люде — слуги Вишнього Бога, що звіщають нам дорогу спасення.»

6 Якова 1:1 (переклад Куліша) «...дванайцяти родам, що розсїяні: Витайте.» 1 Петра 1:1 (переклад Куліша) «...вибраним захожанам розсїяння по Понту, Галатиї, Кападокиї, Азиї і Витиниї...» Івана 11:52 (переклад Куліша) «...щоб і дїти Божі розсипані зібрати в одно.» Івана 10:16 (переклад Куліша) «І инші вівцї маю, що не сієї кошари; і тих я мушу привести, й голос мій почують, і буде одно стадо, й один пастир.» Дії 8:4 (переклад Куліша) «Которі ж порозсипались, ходили, благовіствуючи слово.»

7 Даниїла 2:41–44 (переклад Куліша) «А що ти бачив ноги й палцї на ногах в одній частї з ганчарського черепа, а в одній частї з залїза, то царство буде роздїлене, й у ньому буде лиш трохи кріпкостї залїза, як се ти

бачив залїзо, змішане з ганчарською глиною. І як палці на ногах були в частї з заліза, а в частї з черепа, так і царство буде по частї міцне, а по частї крихке. А що ти бачив залїзо, змішане з ганчарською глиною, то се значиться, що вони змішаються через насіннє людське, але не зіллються обопільно, як залїзо не зливається з глиною. А по часах тих царств здвигне Бог небесний царство, котре повіки не розпадеться, та й се царство не перейде до другого народу; воно повалить і поторощить усї царства, а само стояти ме по віки вічні,» Даниїла 7:7 (переклад Куліша) «Після сього бачив я в тих ночніх видивах, аж ось — звір четвертий, препоганий і страшний, а вельми дужий; в нього — здорові залїзні зуби; він пожерає й торощить, а останки топче ногами; він не був похожий на всї передніїйші звірі й мав десять рогів.» Даниїла 7:20 (переклад Куліша) «Та про десять рогів, що були в нього на голові, й про другого, що був виріс, а перед котрим випали тоті три, — про той самий ріг, що в нього були очі й уста, говоривши гордовито, й що видавався більшим від инчих.» Даниїла 7:24 (переклад Куліша) «А десять рогів значять, що з сього царства повстане десять царів...» Об'явлення 12:3 (переклад Куліша) «І явилась друга ознака на небі; і ось, змій великий, червоний як огонь, у котрого голов сїм і десять рогів, а на головах його сїм корон.» Об'явлення 13:1 (переклад Куліша) «І став я на піску морському, і бачив звіра, що виходив з моря, в котрого сїм голов і десять рогів; а на рогах його десять корон, а на головах його імена богохульні.» Об'явлення 17:3 (переклад Куліша) «І повів мене духом у пустиню. І я бачив жінку, що сидїла на звірі кармазиновому, повному імен хули, в котрого сїм голов і десять рогів.» Об'явлення 17:7 (переклад Куліша) «І рече менї ангел: Длячого дивуєш ся? Я тобі скажу тайну жінки, і звіра, що носить її, у котрого сїм голов і десять рогів:» Об'явлення 17:12 (переклад Куліша) «А десять рогів, що бачив їх, се десять царів, котрі ще не приняли царства, тільки приймуть власть як царі, однієї години з звіром.» Об'явлення 17:13 (переклад Куліша) «Ті мають одну думку і силу, і власть свою звірові передадуть.» Об'явлення 17:16–17 (переклад Куліша) «А десять рогів, що ти бачив на звірові, ті зненавидять блудницю, і спустошать її, і обнажать, і тїло її з'їдять, і спалять її в огні. Бог бо дав у серця їх, щоб чинили волю Його, і чинили однодушно, і дали царство своє звірові, доки не сповнять ся слова Божі.» Іриней, *Проти єресей* V.26.1 (ANF 1): «десять царів, які тоді постануть і між якими буде поділена імперія, що нині панує [над землею]». (переклад з англійського тексту ANF 1) Іполит, *Про Христа і антихриста* 25, 27–28 (ANF 5): «десять рогів четвертого звіра розподілені на десять царств». (переклад з англійського тексту ANF 5) Лактанцій, *Божественні настанови* VII.16 (ANF 7): «доки одночасно не постануть десять царів, які поділять світ не для того, щоб ним правити, а щоб його поглинути». (переклад з англійського тексту ANF 7) *Послання Варнави* 4 (ANF 1): «Десять царств царюватимуть на землі, і після них постане малий цар, який упокорить разом трьох із царів». (переклад з англійського тексту ANF 1)

8 1 Тимофія 4:14 (переклад Куліша) «Не занедбай твого дарування, котре дано тобі пророцтвом, з положеннєм рук сьвященства.» 2 Тимофія 1:6 (переклад Куліша) «З сієї ж причини нагадую тобі, щоб ти під'огрівав дар Божий, що маєш у собі через положеннє рук моїх.» 1 Тимофія 5:22 (переклад Куліша) «Рук скоро не клади нї на кого, анї приставай до чужих гріхів; себе чистим держи.» Дії 6:6 (переклад Куліша) «котрих поставили перед апостолами, і помолившись положили вони руки на них.» Дії 13:3 (переклад Куліша) «Тодї вони, попостивши та помолившись і положивши руки на них, відпустили їх.» Дії 14:23 (переклад Куліша) «Рукоположивши ж їм пресвитерів по церквах і помолившись з постом, передали їх Господеві, в котрого увірували.» Тита 1:5 (переклад Куліша) «...настановив по всїх городах пресвитерів, як я

тобі повелів...» Іполит, *Апостольське передання* 2 (Easton): «єпископи покладуть на нього руки, а пресвітерство стоятиме поруч у мовчанні». (переклад з англійського тексту Easton)

9 1 Послання Климента 42 (ANF 1): «вони поставляли первістків [своїх трудів], спершу випробувавши їх Духом, єпископами й дияконами для тих, хто згодом увірує». (переклад з англійського тексту ANF 1) 1 Послання Климента 44: «вони поставили вже згаданих [служителів], а потім дали настанову, щоб, коли ті упокояться, їхнє служіння перейняли інші випробувані мужі». (переклад з англійського тексту ANF 1) Іриней, *Проти єресей* III.3.1 (ANF 1): «ми можемо перелічити тих, кого апостоли поставили єпископами в Церквах, і [показати] наступництво цих мужів аж до наших часів». (переклад з англійського тексту ANF 1) III.3.3: «Отже, блаженні апостоли, заснувавши й збудувавши Церкву, доручили єпископське служіння Линові». (переклад з англійського тексту ANF 1) Тертулліан, *Про прескрипцію проти єретиків* 32 (ANF 3): «нехай розгорнуть список своїх єпископів, що йде належним наступництвом від початку». (переклад з англійського тексту ANF 3) Євсевій, *Церковна історія* III.4 (Лин) (NPNF2 1): «...Лин, якого він згадує в Другому посланні до Тимофія як свого супутника в Римі, був наступником Петра в єпископстві тамтешньої церкви, як уже було показано». (переклад з англійського тексту NPNF2 1) III.22 (Євод): «У цей час Ігнатій був відомий як другий єпископ Антіохії, а першим був Євод». (переклад з англійського тексту NPNF2 1) III.36 (Ігнатій): «...Ігнатій, обраний єпископом Антіохії, другим за наступництвом після Петра, слава якого й досі шанується дуже багатьма». (переклад з англійського тексту NPNF2 1) Кипріан, *Послання* 26.1 (ANF 5; Oxford 33): «Церква заснована на єпископах, і кожна дія Церкви керується цими самими предстоятелями». (переклад з англійського тексту ANF 5)

10 Матвія 10:1–4 (переклад Куліша) «І, прикликавши дванайцять учеників своїх, дав їм власть над нечистими духами, щоб виганяли їх, і сцїляли всяку болїсть і всяку неміч. На ймя ж дванайцять апостолів були: первий Симон, що прозвано Петром, та Андрій брат його; Яков Заведеїв, та Йоан брат його; Филип, та Вартоломей; Тома, та Маттей митник: Яков Алфеїв, та Леввій, на прізвище Тадей; Симон Хананець, та Юда Іскариотський, що й зрадив Його.» Луки 6:13 (переклад Куліша) «А, як настав день, покликав учеників своїх; і, вибравши з них дванайцятьох, котрих і апостолами назвав:» (Дванадцять). Галатів 1:1 (переклад Куліша) «Павел апостол (не від людей і не через чоловіка, а через Ісуса Христа й Бога Отця, що воскресив Його з мертвих),» Дії 9:15 (переклад Куліша) «Рече ж до него Господь: Іди, бо сей у мене вибрана посудина, щоб нести ймя моє перед поган, і царів і синів Ізраїлевих:» Галатів 2:9 (переклад Куліша) «і, пізнавши благодать, дану менї, Яков, та Кифа, та Йоан, що здавали ся стовпами, дали правиці менї та Варнаві на товаришуваннє, щоб ми (були) для поган, а вони для обрізання;» (Павло). Луки 10:1 (переклад Куліша) «Після ж сього настановив Господь і других сїмдесять, та й послав їх по двоє перед лицем своїм у кожний город і місце, куди мав сам ійти.» Луки 10:16 (переклад Куліша) «Хто слухає вас, мене слухає; а хто гордує вами, мною гордує; хто ж мною гордує, гордує Пославшим мене.» Євсевій, *Церковна історія* I.12 (NPNF2 1), про Сімдесятьох: «Кажуть, що й Тадей був одним із них...» (переклад з англійського тексту NPNF2 1)

11 1 Тимофія 3:1 (переклад Куліша) «Вірне слово: коли хто епископства хоче, доброго дїла бажає.» 1 Тимофія 3:2–7 (переклад Куліша) «Треба ж епископу бути непорочним, однієї жінки чоловіком, тверезим, цїломудрим, чесним, гостинним, навчаючим, не пяницею, не до бійки, не до здирства, а тихим, несварливим, не сріблолюбцем, своїм домом щоб добре правив, дїтей держав у слухняності з усякою

повагою; (Коли бо хто своїм домом не вміє правити, то як йому про церкву Божу дбати?) не новохрищеним, щоб розгордившись не впав у суд дияволський. Треба ж йому і сьвідкуваннє добре мати від остороннїх, щоб не впав у ганьбу та в тенета дияволські.» Тита 1:7–9 (переклад Куліша) «Треба бо епископу без пороку бути, яко Божому доморядникові, щоб не собі годив, не був гнївливий, не пяниця, не сварливий, не жадний поганого надбання, а був гостинний, любив добре, (у всьому) мірний, праведний, преподобний, вдержливий, щоб державсь вірного слова по науцї, щоб умів і напоминати здоровою наукою і докоряти противних.» Дії 20:28 (переклад Куліша) «Тим достерегайте себе і все стадо, в котрому вас Дух сьвятий настановив єпископами, щоб пасти церкву Божу, котру придбав кровю своєю.» Филип'ян 1:1 (переклад Куліша) «Павел та Тимотей, слуги Ісуса Христа, до всїх сьвятих у Христї Ісусї, що в Филипах, з єпископами і дияконами:» 1 Петра 5:1–4 (переклад Куліша) «Старших між вами молю, яко товариш-старший і сьвідок страдання Христового, і спільник слави, що має відкритись: пасїте стадо Боже, що у вас, доглядаючи не по неволї, анї для поганої користї, а з доброго серця; анї пануйте над народом, а взором будьте стада; і як явить ся Пастир-Начальник, приймете невянучий слави вінець.» Ігнатій, *До ефесян* 6 (ANF 1): «на єпископа ми повинні дивитися, як на Самого Господа». (переклад з англійського тексту ANF 1) *До магнезійців* 6: «ваш єпископ головує на місці Бога, а ваші пресвітери — на місці зібрання апостолів». (переклад з англійського тексту ANF 1) *До траллійців* 3: «Так само нехай усі шанують дияконів як установлення Ісуса Христа, а єпископа — як Ісуса Христа, Який є Сином Отця, а пресвітерів — як синедріон Божий і зібрання апостолів. Без них немає Церкви». (переклад з англійського тексту ANF 1) *До смирнян* 8: «Де з'явиться єпископ, там нехай буде й множество [народу]; так само як де Ісус Христос, там і Кафолична Церква». (переклад з англійського тексту ANF 1)

12 Матвія 13:52 (переклад Куліша) «Він же рече їм: Тим же то кожен письменник, навчений про царство небесне, подібен чоловікові господареві, що виносить із свого скарбу нове й старе.» Матвія 23:34 (переклад Куліша) «Тим же то ось я посилаю до вас пророків, і мудрців, і письменників...» Ездри 7:6 (переклад Куліша) «Сей Ездра вийшов з Вавилону. Він був письменник, тямущий в законї Мойсейовому, що його дав Господь, Бог Ізрайлїв. І дав йому царь усе, чого він забажав, бо рука Господа, Бога його, була над ним.» Ездри 7:10 (переклад Куліша) «Бо Ездра звернув серце своє на те, щоб виучувати закон Господнїй і виконувати його, й навчати в Ізраїлї закону й правди.» Авакума 2:2 (переклад Куліша) «І відказав менї Господь і промовив: Спиши видиво, а напиши його виразно на таблиці, щоб, хто буде читати, прочитав легко;» Єремії 30:2 (переклад Куліша) «Так говорить Господь, Бог Ізрайлїв: Посписуй собі в книзї всї слова, які я казав тобі:» Об'явлення 1:11 (переклад Куліша) «Я Альфа і Омега, Первий і Останнїй; і що бачиш, напиши в книгу; і пішли церквам, що в Азиї: в Ефез, і в Смирну, і в Пергам, і в Тиятир, і в Сарди, і в Филадельфию, і в Лаодикию.» Об'явлення 1:19 (переклад Куліша) «Напиши, що бачив єси, і що єсть, і що має бути після сього;»

13 Ефесян 4:11 (переклад Куліша) «І Він настановив инших апостолами, а инших пророками, а инших благовістниками, а инших пастирями та учителями,» Римлян 12:4–8 (переклад Куліша) «Бо яко ж в одному тїлї маємо многі члени, усї ж члени мають не одно дїло, так многі ми — одно тїло в Христї, по одному ж, один другому члени. Маючи ж дарування по даній нам благодатї неоднакі: чи то пророцтво (то й пророкуймо) по мірі віри; чи то служеннє (пильнуймо) в служенню; чи то навчає хто — в ученню; чи то

напоминає хто — в напоминанню; хто дає, (давай) у простоті; хто старшинує, (старшинуй) з пильностю; хто милосердує, (милосердуй) з радістю.» 1 Коринтян 12:4–11 (переклад Куліша) «Між даруваннями є ріжниця, Дух же той самий. І ріжниця між служеннями, а той самий Господь. І ріжниця між роботами, один же Бог, що робить усе у всїх. Кожному ж дається ся явленнє Духа на користь. Тому бо Духом дається слово премудрости, другому слово знання тим же Духом; иншому ж віра тим же Духом; иншому ж дарування сцїлення тим же Духом; иншому ж робленнє чудес; иншому ж пророкуваннє; иншому розпізнаваннє духів; иншому ж усякі мови; иншому виклади мов (язиків). Все ж се дїйствує один і той же Дух, удїляючи кожному, яко ж хоче.» 1 Коринтян 12:28–29 (переклад Куліша) «І инших поставив Бог у церкві найперш апостолів, вдруге пророків, втретє учителїв, потім сили, а там дарования, сцїлення, помагання, порядкування, всякі мови. Хиба всї апостоли? хиба всї пророки? хиба всї учителї? хиба всї сили?» 1 Коринтян 7:7 (переклад Куліша) «Бажаю бо, щоб усї люде були, як я сам. Тільки ж свій дар має кожен від Бога: один так, другий так.» 1 Петра 4:10–11 (переклад Куліша) «Кожний, яко ж приняв дар, так ним нехай служить один одному, як добрі доморядники всякої благодати Божої. Коли хто говорить, то нехай говорить як слова Божі; коли хто служить, нехай же служить по силї, котру подає Бог; щоб у всьому прославляв ся Бог через Ісуса Христа, котрому слава і держава по вічні віки. Амінь.» 1 Послання Климента 41 (ANF 1): «Нехай кожен із вас, браття, дякує Богові у своєму чині ... не переступаючи правила служіння, приписаного йому». (переклад з англійського тексту ANF 1) *Дідахе* 15.1 (ANF 7): «Тож поставляйте собі єпископів і дияконів, гідних Господа, мужів лагідних, не грошолюбних, правдивих і випробуваних; бо й вони виконують для вас служіння пророків і учителів». (переклад з англійського тексту ANF 7)

14 Матвія 16:18–19 (переклад Куліша) «...І дам я тобі ключі царства небесного; й що звяжеш на землї, буде звязане на небі; а що розвяжеш на землї, буде розвязане на небі.» Матвія 18:18 (переклад Куліша) «Істино глаголю вам: Що звяжете на землї, буде звязане на небі; а що розвяжете на землї, буде розвязане на небі.» Івана 20:21–23 (переклад Куліша) «Рече ж їм Ісус ізнов: Упокій вам. Яко ж післав мене Отець, і я посилаю вас. І, се промовивши, дихнув, і рече їм: Прийміть Духа сьвятого. Кому відпустите гріхи, відпустять ся їм; кому задержите, задержять ся.» Ісаї 22:22 (переклад Куліша) «І ключ од дому Давидового зложу на плече в його: як він відчинить, нїхто не зачинить, як же він зачинить, нїхто не відчинить.» Об’явлення 1:18 (переклад Куліша) «і був я мертвий, і ось живу по вічні віки; амінь. І маю ключі пекла і смерти.» Об’явлення 3:7 (переклад Куліша) «І ангелові церкви, що в Филадельфиї, напиши: Се глаголе Сьвятий, Правдивий, що має ключ Давидів, котрий відчиняє, і нїхто не зачинить, і зачиняє, і нїхто не відчинить:» Наступники: Дії 1:20–26 (переклад Куліша) «Написано ж в книзї Псальм: Нехай оселя його спустїє, і нехай нїхто не домує в нїй, а догляд її нехай прийме инший. Треба ж, щоб з мужів, що сходились із нами по всяк час, як входив і виходив між нами Господь Ісус, почавши від хрещення Йоанового до дня, як Його взято від нас, був один із сїх укупі з нами сьвідком воскресення Його. І поставили двох: Йосифа, званого Варсавою, котрого звали також Юстом, та Маттія. І молячись, казали: Ти, Господи, що знаєш серця всїх, покажи одного з сих двох, котрого вибрав єси, приняти долю служення сього й апостольства, від котрого відступив Юда, щоб ійти в своє місце. І кинули жереб про них; і впав жереб на Маттія; і прилучено його до дванайцяти апостолів.» 2 Тимофія 2:2 (переклад Куліша) «і, що чув єси від мене перед многими сьвідками, те передай вірним людям, котрі способні будуть і инших навчати.» Тита 1:5 (переклад Куліша) «На те зоставив я тебе в Критї, щоб остальне довів до ладу і настановив по всїх городах пресвитерів, як я тобі повелів.» Ориген, *Коментар на Євангеліє від*

Матвія XII.10–11, 14 (ANF 9): «Невже ключі Царства Небесного дані Господом лише Петрові, і жоден інший із блаженних їх не отримає?» (переклад з англійського тексту ANF 9) і «погляньмо, в якому сенсі сказано Петрові й кожному Петрові: „Дам тобі ключі Царства Небесного“». (переклад з англійського тексту ANF 9) Кипріан, *Про єдність Церкви* 4–5 (ANF 5): «усім апостолам після Свого воскресіння Він дає рівну владу» (переклад з англійського тексту ANF 5); «Єпископство одне, і кожен окремо тримає його частину задля цілого». (переклад з англійського тексту ANF 5)

15 Івана 7:16 (переклад Куліша) «Озвав ся до них Ісус і рече: Моя наука не єсть моя, а Пославшого мене.» Івана 12:49–50 (переклад Куліша) «Бо я не від себе глаголав, а пославший мене Отець, Він менї заповідь дав, що промовляти і що глаголати. І я знаю, що Його заповідь життє вічнє. Що ж промовляю я, яко ж глаголав менї Отець, так промовляю.» Івана 14:24 (переклад Куліша) «Хто не любить мене, словес моїх не хоронить; а слово, що ви чуєте, не моє, а пославшого мене Отця.» Івана 17:8 (переклад Куліша) «Бо слова, що дав єси менї, дав я їм; і вони прийняли й зрозуміли справдї, що від Тебе прийшов я, і увірували, що Ти мене післав.» Матвія 28:20 (переклад Куліша) «навчаючи їх додержувати всього, що я заповідав вам; і ось я з вами по всї днї, до кінця сьвіта. Амінь.» Юди 3 (переклад Куліша) «...щоб боролись за віру, сьвятим раз передану.» 2 Тимофія 1:13 (переклад Куліша) «Май приклад здорових словес, котрі від мене чув єси, у вірі і любові, що в Христї Ісусї.» Євреїв 2:3 (переклад Куліша) «то як нам утекти, що недбали про таке велике спасеннє? котре, почавши проповідувати ся через Господа, від тих що чули, нам стверджене,»

16 2 Коринтян 2:17 (переклад Куліша) «Не такі бо ми, як многі, що крамують словом Божим...» 2 Коринтян 4:2 (переклад Куліша) «а відреклись тайного в безчестю, не ходячи в лукавстві, анї хитруючи словом Божим, а явленнєм правди поручаючи себе всякій совістї чоловічій перед Богом.» 2 Петра 3:16 (переклад Куліша) «яко ж і в усїх листах, говорячи в них про сї речі; в котрих дещо тяжко зрозуміти, що неуки і неутверджені перекручують, як і инші писання, на свою власну погибіль.» Єремії 8:8 (переклад Куліша) «Як се ви говорите: Мудрі ми люде, та й закон Господень у нас? Нї, бо перо книжникове перекручує його в лож.» Галатів 1:7 (переклад Куліша) «Воно то не друге, та є такі, що вами колотять, і хочуть перевернути благовістє Христове.» Повторення Закону 4:2 (переклад Куліша) «Не прибавите ви до слова, що я заповідаю вам, і не вбавите нїчого, пильнуючи заповідей Господа, Бога вашого, що їх заповідаю вам.» Об’явлення 22:18–19 (переклад Куліша) «Сьвідкую ж також кожному, хто слухає словес пророцтва книги сієї: коли хто доложить до сього, доложить йому Бог і пораз, що написані в книзї сїй. Коли ж хто уйме від словес книги пророцтва сього, уйме Бог часть його з книги життя, і з города сьвятого, та й з того, що написано в книзї сїй.» Іриней, *Проти єресей* I.8.1 (ANF 1): єретики поводяться з Писанням так, як учинив би той, хто, взявши оздоблене коштовним камінням зображення царя, «розбив би його на шматки, переставив би камені й так припасував їх одне до одного, щоб надати їм вигляду собаки чи лисиці». (переклад з англійського тексту ANF 1) I.9.4: «вони перекручують їх, як ми вже казали, від природного сенсу до неприродного». (переклад з англійського тексту ANF 1) Тертулліан, *Про прескрипцію проти єретиків* 38: «Де виявляється розбіжність у вченні, там, отже, слід визнати й зіпсуття як Писань, так і їхніх тлумачень. ... Один перекручує Писання своєю рукою, інший — його зміст своїм тлумаченням». (переклад з англійського)

17 Дії 8:20 (переклад Куліша) «Петр же рече до него: Нехай срібло твоє з тобою буде на погибель, бо дар Божий думав єси за гроші здобути.» Дії 8:18–23 (переклад Куліша) «Видівши ж Симон, що положеннєм рук апостолських даєть ся Дух сьвятий, принїс їм грошей, говорячи: Дайте й менї власть таку, щоб, на кого я положу руки, прийняв Духа сьвятого. Петр же рече до него: Нехай срібло твоє з тобою буде на погибель, бо дар Божий думав єси за гроші здобути. Нема для тебе частини, анї долї в речі сїй, серце бо твоє не праве перед Богом. Покай ся ж у ледарстві сьому твоїм, та благай Бога: може відпустить ся тобі думка серця твого. Бо в жовчі гіркости і в увязї неправди виджу тебе.» Матвія 10:8 (переклад Куліша) «Сцїляйте недужих, очищайте прокажених, воскрешайте мертвих, виганяйте біси; дармо прийняли, дармо й давайте.» 1 Тимофія 6:5 (переклад Куліша) «пусті розмови людей попсованого розуму, що втеряли правду і думають, що благочестє — надбаннє. Відступай від таких.» 1 Тимофія 6:10 (переклад Куліша) «Корень бо всього лихого сріблолюбство; котрого инші бажаючи, заблудили од віри, і себе прибили многими муками.» Тита 1:11 (переклад Куліша) «їм треба роти позатуляти; вони всї доми розвертають, навчаючи чого не треба, ради скверного надбання.» 2 Петра 2:3 (переклад Куліша) «і в зажерливості придуманими словами вас підходити муть, для котрих суд з давнього часу не гаїть ся, і погибіль їх не дрімає.» Михея 3:11 (переклад Куліша) «Голови його судять за гостинцї, і сьвященники його навчають за плату, та й пророки його за гроші віщують, та ще й на Господа здаються, мовляючи: чи ж Господь не серед нас пробуває? на нас біда не прийде!» Івана 2:16 (переклад Куліша) «а тим, що голуби продавали, рече: Візьміть се звідсїля; не робіть дому Отця мого домом торговим.» *Дідахе* 11.6 (ANF 7): «якщо він просить грошей, він лжепророк». (переклад з англійського тексту ANF 7) *Апостольські правила* 29 (NPNF2 14): «Якщо який-небудь єпископ, пресвітер чи диякон здобуде цю гідність за гроші, нехай буде позбавлений сану і він, і той, хто його рукоположив...» (переклад з англійського тексту NPNF2 14) Халкидонський собор (451), правило 2 (NPNF2 14): «Якщо який-небудь єпископ рукоположить за гроші й виставить на продаж благодать, яка не може продаватися...» (переклад з англійського тексту NPNF2 14)

18 Івана 10:10 (переклад Куліша) «Злодїй не приходить, як тільки щоб украсти, і вбити, й погубити. Я прийшов, щоб життє мали, й надто мали.» Івана 16:2 (переклад Куліша) «Вилучати муть вас із шкіл; ба прийде час, що всякий, хто вбиває вас, думати ме, що службу приносить Богу.» Матвія 23:34–35 (переклад Куліша) «Тим же то ось я посилаю до вас пророків, і мудрців, і письменників, і одних з них повбиваєте та порозпинаєте, а инших бити мете по школах ваших, та гонити мете від города в город: щоб упала на вас уся кров праведна, пролита на землї від крові Авеля праведного до крові Захарії, сина Варахіїного, що вбили ви між церквою й жертівнею.» Єремії 23:1–2 (переклад Куліша) «Горе пастирям, що занапащують і розгонять вівцї отари моєї, говорить Господь. Тим же то так говорить Господь, Бог Ізрайлїв, до пастирів, що пасуть нарід мій: Порозганяли ви й порозпуджували вівцї мої й не наглядали за ними. Оце ж я скараю вас за ледачі ваші вчинки, говорить Господь.»

19 2 Тимофія 4:2 (переклад Куліша) «проповідуй слово, настоюй в час і не в час, докоряй, погрожуй, благай з усяким довготерпіннєм і наукою.» Тита 1:9 (переклад Куліша) «щоб державсь вірного слова по науцї, щоб умів і напоминати здоровою наукою і докоряти противних.» 1 Тимофія 1:3 (переклад Куліша) «Яко ж ублагав я тебе пробувати в Єфесї, ідучи в Македонию, щоб завітував деяким не инше вчити,» 2 Тимофія 2:25 (переклад Куліша) «щоб нагідно навчав противних, чи не дасть їм Бог покаяння на зрозумінне правди,»

Ефесян 4:14 (переклад Куліша) «щоб більш не бути малолїтками, хвилюючись і кидаючись від усякого вітру науки, в омані людській, у лукавстві до підступного заблуду,» Дії 20:28–31 (переклад Куліша) «Тим достерегайте себе і все стадо, в котрому вас Дух сьвятий настановив єпископами, щоб пасти церкву Божу, котру придбав кровю своєю. Я бо знаю се, що після виходу мого прийдуть вовки хижі між вас, що не пощадять стада. І з вас самих устануть люде, говорячи розворотне, щоб потягти учеників за собою. Тим пильнуйте, памятаючи, що три роки ніч і день не переставав я із слїзми напоминати кожного.» Полікарп, *До филип'ян* 7 (ANF 1): «Тож, покинувши марнославство багатьох і їхні хибні вчення, повернімося до слова, переданого нам від початку...» (переклад з англійського тексту ANF 1); Ігнатій, *До магнезійців* 8 (ANF 1): «Не дайте звести себе чужими вченнями й старими байками, що не приносять користі». (переклад з англійського тексту ANF 1)

20 Об'явлення 19:16 (переклад Куліша) «...Цар царів, і Пан панів.» Об'явлення 17:14 (переклад Куліша) «Ті воювати муть з Агнцем, і Агнець побідить їх, бо Він Пан панів і Цар царів, а ті, що з Ним, покликані і вибрані і вірні.» 1 Тимофія 6:15 (переклад Куліша) «котре свого часу явить блаженний і єдиний сильний Цар над царями і Пан над панами;» Дії 5:29 (переклад Куліша) «Озвав ся ж Петр і апостоли, і рекли: Більше треба коритись Богу, нїж людям.» Колоссян 3:24 (переклад Куліша) «знаючи, що від Бога приймете нагороду наслїддя; Господу бо Христу служите.» Матвія 6:24 (переклад Куліша) «Нїхто не може служити двом панам, бо, або одного ненавидїти ме, а другого любити ме; або до одного прихилить ся, а другим гордувати ме. Не можете Богу служити й мамонї.»

21 Матвія 7:15–16, 20 (переклад Куліша) «Остерегайтесь лжепророків, що приходять до вас ув одежі овечій, а в середині вони вовки хижі. Познаєте їх по овощам їх...» Матвія 24:11 (переклад Куліша) «І багато лжепророків устане, й зведуть многих.» Матвія 24:24 (переклад Куліша) «Устануть бо лжехристи й лжепророки, й давати муть ознаки великі й дива, щоб, коли можна, звести й вибраних.» 1 Івана 4:1 (переклад Куліша) «Любі, не всякому духові віруйте, а досьвідчайте духів, чи від Бога вони; бо многі лжепророки вийшли у сьвіт.» 2 Коринтян 11:13 (переклад Куліша) «Бо такі лжеапостоли, робітники лукаві, прикидають ся апостолами Христовими.» 2 Петра 2:1–3 (переклад Куліша) «Були ж і лжепророки між людьми, як і між вами будуть лжеучителї, котрі введуть єресї погибелї, і відцуравшись викупившого їх Владики, приведуть на себе скору погибіль. І многі підуть за їх погибіллю, котрі дорогу правди хулити муть; і в зажерливості придуманими словами вас підходити муть, для котрих суд з давнього часу не гаїть ся, і погибіль їх не дрімає.» Юди 4 (переклад Куліша) «Повлазили бо деякі люде, давно призначені на сей суд, безбожні, що благодать Бога нашого обертають на розпусту, і самого Владики Бога і Господа нашого Ісуса Христа одрікають ся.» Дії 20:29–30 (переклад Куліша) «Я бо знаю се, що після виходу мого прийдуть вовки хижі між вас, що не пощадять стада. І з вас самих устануть люде, говорячи розворотне, щоб потягти учеників за собою.» 1 Тимофія 4:1–2 (переклад Куліша) «Дух же явно глаголе, що в останнї часи відступлять декотрі од віри, слухаючи духів лестивих і наук бісових, в лицемірстві брехливих, запеклих у совістї своїй,» Повторення Закону 13:1–5 (переклад Куліша) «Коли між вами з'явиться пророк або сновидець, і покаже тобі ознаку або чудо, І справдиться ознака або чудо, про котре він казав тобі, говорючи: Ходїмо слїдом за иншими богами, що їх ти досї не знав, та будемо служити їм; То не будеш слухати того пророка або сновидця; бо Господь, Бог ваш, спокушує вас, щоб довідатись, чи справдї ви любите Господа, Бога вашого,

всїм серцем вашим і всїєю душею вашою. За Господом, Богом вашим, будете слїдом ходити і його боятись; і будете ви додержувати заповідї його і слухати голосу його і служити йому і до його вірно прихилятись. І мусите вбити сього пророка або сновидця; бо він проповідував відступництво від Господа, Бога вашого, що вивів вас із Египецької землї, і визволив тебе із невольницького дому; хотїв він звести тебе з дороги, якою йти заповідав тобі Господь, Бог твій. Сим робом викорените зло зміж вас.» Повторення Закону 18:20–22 (переклад Куліша) «Коли ж пророк осьмілиться промовляти слово в імя моє, якого я не заповідав йому казати, або промовляти ме в імя богів инших: такому пророкові смерть. А коли скажеш у свому серцї: Як же пізнати нам слова, що не від Господа? Коли пророк в імя Господнє промовив, а слово його не справдилось і не сталось, то се слово не від Господа; по своїй волї сказав його пророк; не лякайсь перед ним.» Єремії 23:16–32 (переклад Куліша) «Ще так говорить Господь сил небесних: Не прислухуйтесь словам тих пророків, що вам пророкують: вони зраджують вас, оповідають мрії серця свого, а не з уст Господнїх. Раз-у-раз говорять вони моїм зневажникам: Господь сказав: мир буде вам. А всякому, хто ходить в упрямостї свого серця, провадять: Нїяке лихо не прийде на вас. А хто ж стояв у радї Господнїй? Хто бачив його й чував слова його? Хто прислухавсь до його слова і дослухався? Се надходить хуртовина гнїву Господнього, буря грізна, і вдарить на голову безбожних. І не відвернеться гнїв Господень, покіль не довершить він і не спевнить задумів серця свого; свого часу буде вам се розумно й ясно. Не посилав я тих пророків, а самі вони побігли; я не говорив їм, а вони пророкували. Коли б вони стояли в моїй радї, та й ясували б людові мойму мої слова й з'упиняли б їх од ледачої дороги їх і від ледачих учинків їх. Чи то ж я тілько зблизька Бог, говорить Господь, а не Бог і надалеки? Хиба ж сховається людина в потайне місце, де б я її не бачив? говорить Господь. Чи ж не сповнюю я небо й землю? говорить Господь. Я чув, що говорять пророки, та як вони в моє імя неправду пророкують. Вони говорять: Я бачив сон, я бачив сон! Чи довго ж воно ще так буде в серцї пророків, тих що пророкують лож, що пророкують оману свого серця? Невже ж у них на умі, своїми снами довести мій нарід до того, щоб забув моє імя, так як отцї їх позабували моє імя задля Баала? Пророк, що бачив сон, нехай же й оповідає його за сон, а в котрого моє слово, той нехай і переказує моє слово вірно. Хиба ж полова й чисте зерно все одно? говорить Господь. Хиба ж моє слово не похоже на огонь, — говорить Господь, — і не поможе молот, що розбиває скелю? Тим же то встану я на пророки, — говорить Господь, — що один ув одного крадуть слово моє. Ось, я — на пророки, говорить Господь, що крутять своїм язиком, а говорять: Він сказав. Я на пророки ложних снів, говорить Господь, що росказують їх, і зводять з ума люд мій своїми бріхнями й оманою, — на тих, що я не посилав їх і не давав їм наказу, й що з їх нема нїякого хісна народові сьому, говорить Господь.» Єзекіїля 13:1–9 (переклад Куліша) «І надійшло до мене слово Господнє: Сину чоловічий! пророкуй проти пророків Ізрайлевих, що пророкують, і скажи тим пророкам, що пророкують (вигади) із свого серця: Почуйте слово Господнє! Так говорить Господь Бог: Горе пророкам безумним, що йдуть за власним духом, а нїякого видива (од Бога) не бачили! Пророки твої, Ізраїлю — мов ті лиси в норах. Ви не ввіходите в проломини й не обводите муром дому Ізрайлевого, щоб стояти твердо в бою, як настане день Господень. Бачать вони нїсенїтницю та й проголошують неправду, мовляючи: Господь сказав; а Господь їх не посилав, та ще й уводять надїєю, що слово справдиться. Чи не марне ж видиво бачили ви, чи не ложне віщуваннє виповідаєте, кажучи: Господь сказав? я ж не говорив. Тим же то так говорить Господь Бог: За те, що ви говорите нїсенїтниці, й подаєте за видиво неправду, то ось я — проти вас, говорить Господь Бог. І буде рука моя проти тих пророків, що нїби

бачять пусте й пророкують лож; у раді народу мого вони не будуть і в спис дому Ізрайлевого не впишуть їх, та й в землю Ізраїля вони не прийдуть, а тоді зрозумієте, що я — Господь Бог.» Об'явлення 2:2 (переклад Куліша) «Знаю дїла твої, і труд твій, і терпиливість твою, і що не можеш терпіти лихих, і досьвідчив тих, що зовуть себе апостолами, та ними не є, я знайшов їх ложниками,» *Дідахе* 11–12 (ANF 7): «Але хто скаже в Дусі: „Дай мені грошей" чи чогось іншого, того не слухайте...» (переклад з англійського тексту ANF 7) Ерм, *Заповідь* 11 (ANF 2): «Випробовуй за ділами і за життям людину, яка каже, що вона натхненна». (переклад з англійського тексту ANF 2) Ігнатій, *До ефесян* 7: «Бо деякі мають звичку носити з собою ім'я [Ісуса Христа] з лихим підступом, чинячи водночас діла, негідні Бога; їх ви повинні уникати, як диких звірів». (переклад з англійського тексту ANF 1) *До ефесян* 9: «Утім, я чув про деяких, що прийшли звідти до вас із хибним ученням, яким ви не дозволили сіяти його між вами, а затулили свої вуха, щоб не прийняти посіяного ними...» (переклад з англійського тексту ANF 1) *До траллійців* 6 (ANF 1): «як ті, що подають смертельну отруту в солодкому вині». (переклад з англійського тексту ANF 1) *До смирнян* 4–5: «Але я заздалегідь застерігаю вас від звірів у людській подобі, яких ви повинні не лише не приймати, а й, якщо можливо, навіть не зустрічати... Деякі з незнання відрікаються від Нього, а радше самі відкинуті Ним, бувши оборонцями смерті, а не правди». (переклад з англійського тексту ANF 1) Юстин Мученик, *Діалог із Трифоном* 35 (ANF 1): «було багато, друзі мої, таких, що, виступаючи в ім'я Ісуса, навчали говорити й чинити нечестиве й богохульне». (переклад з англійського тексту ANF 1)

22 Тита 1:13 (переклад Куліша) «...З сієї ж то причини докоряй їх нещадно, щоб здорові були в вірі,» Тита 1:10–11 (переклад Куліша) «Багато бо непокірних, марномовців і обманщиків, найбільше ж которі з обрізання, їм треба роти позатуляти; вони всї доми розвертають, навчаючи чого не треба, ради скверного надбання.» Тита 3:10 (переклад Куліша) «Єретика чоловіка після первого і другого напомину, покинь,» Римлян 16:17–18 (переклад Куліша) «Благаю ж вас, браттє, остерегайтесь тих, що роблять незгоду та поблазнї проти науки, котрої ви навчились, і вхиляйтесь од них. Бо такі Господеві нашому Ісусу Христу не служять, а своєму череву; і ласкавими словами та благословеннєм обманюють серця нелукавих.» 1 Тимофія 5:20 (переклад Куліша) «Которі ж згрішять, обличай перед усїма, щоб і инші страх мали.» 2 Івана 10–11 (переклад Куліша) «Коли хто приходить до вас, і сієї науки не приносить, не приймайте його у хату, і не витайте його; хто бо його витає, бере участь в дїлах його лихих.» Ефесян 5:11 (переклад Куліша) «І не приставайте до неплідних дїл тьми, а лучче ж винуйте їх.» Галатів 2:11 (переклад Куліша) «Як же прийшов Петр в Антиохию, устав я проти него в вічі, бо заслужив докору.» Филип'ян 3:2 (переклад Куліша) «Остерегайтесь собак, остерегайтесь лихих робітників, остерегайтесь відрізання.» Полікарп, *До филип'ян* 7 (ANF 1): «кожен, хто не визнає, що Ісус Христос прийшов у тілі, є антихрист...» (переклад з англійського тексту ANF 1)

23 2 Коринтян 10:4–5 (переклад Куліша) «(бо зброя воювання нашого не тїлесна, а сильна Богом на зруйнованнє твердинь,) руйнуючи видумки і всяку висоту, що встає проти знання Божого...» Ефесян 6:11–17 (переклад Куліша) «Одягнїть ся у всю зброю Божу, щоб змогли ви стояти проти хитрощів дияволських. Бо наша боротьба не з тїлом і кровю, а з князївствами, і з властями і з миродержителями тьми віка сього, з піднебесними духами злоби. Того-то прийміть усю зброю Божу, щоб змогли встояти в день лютий і, все зробивши, стояти. Стійте ж оце, підперезавши поясниці ваші правдою і одягнувшись у броню (панцир)

праведности, і обувши ноги в готовість благовіствування миру, над усе ж узявши щит віри, котрим здолієте всї розпалені стріли лукавого вгасити; і шолом спасення візьміть і меч духовний, котрий єсть слово Боже.» Євреїв 4:12 (переклад Куліша) «Живе бо слово Боже і дїйственне, і гостріще всякого обоюдного меча, і проходить аж до роздїлення душі і духа, членів і мозків, і розсуджує помишлення і думки серця.» Єремії 1:10 (переклад Куліша) «Ось, се я поставив тебе нині над народами й над царствами, щоб ти викоренював і руйнував, вигублював і валив, будував і насаджував.» Єремії 23:29 (переклад Куліша) «Хиба ж моє слово не похоже на огонь, — говорить Господь, — і не поможе молот, що розбиває скелю?» Буття 3:3–4 (переклад Куліша) «І каже змій жіньці: Нї бо, не помрете. А се Бог знає, що скоро попоїсте з нього, відкриються вам очі, і будете як боги, знающі добре й лукаве.» Івана 8:44 (переклад Куліша) «Ви від отця диявола, й хотїння отця вашого диявола хочете робити. Той був душогубцем з почину, й в правдї не встояв; бо нема правди в йому. Коли говорить брехню, із свого говорить; бо він брехун і отець її.» Матвія 23:34–35 (переклад Куліша) «Тим же то ось я посилаю до вас пророків, і мудрців, і письменників, і одних з них повбиваєте та порозпинаєте, а инших бити мете по школах ваших, та гонити мете від города в город: щоб упала на вас уся кров праведна, пролита на землї від крові Авеля праведного до крові Захарії, сина Варахіїного, що вбили ви між церквою й жертівнею.» Луки 11:49–51 (переклад Куліша) «Тим і премудрість Божа глаголе: Пішлю до них пророків та апостолів, і инших з них вони вбивати муть та гонити муть, щоб відомстити за кров усїх пророків, пролиту від основання сьвіта, кодлу сьому, від крові Авеля аж до крові Захарії, що полїг між жертівнею й храмом. Так, глаголю вам, відомстить ся кодлу сьому.»

24 2 Коринтян 11:14 (переклад Куліша) «І не диво: сам бо сатана прикидаєть ся ангелом сьвітлим.» 2 Коринтян 11:15 (переклад Куліша) «Не велика ж річ, коли й слуги його прикидають ся слугами правди. Конець їх буде по дїлам їх.» Афанасій, *Житіє Антонія* 25, 35–36 (NPNF2 4): біси «набирають вигляду ченців і підробляють мову святих мужів» (переклад з англійського тексту NPNF2 4); а про істинне видіння: «замість нього приходить радість невимовна, веселість, мужність, оновлена сила, спокій думки» (переклад з англійського тексту NPNF2 4); про злих духів: «страх у серці, сум'яття й безлад думок, зневіра». (переклад з англійського тексту NPNF2 4)

25 Матвія 24:5 (переклад Куліша) «Багато бо приходити ме в імя моє, кажучи: Я Христос; і зведуть многих.» Матвія 24:11 (переклад Куліша) «І багато лжепророків устане, й зведуть многих.» Матвія 24:24 (переклад Куліша) «Устануть бо лжехристи й лжепророки, й давати муть ознаки великі й дива, щоб, коли можна, звести й вибраних.» Об'явлення 12:9 (переклад Куліша) «І скинутий змій великий, вуж вікодавнїй, званий дияволом і сатаною, що зводить цїлу вселенну, скинутий на землю, і ангели його з ним скинуті.» 2 Солунян 2:9–11 (переклад Куліша) «Котрого (беззаконника) прихід, сатаниною силою, буде з усякою потугою і ознаками й чудесами омани, і з усяким підступом неправди в тих, що погибають, бо любови правди не прийняли, щоб спасти ся їм. І за се пішле їм Бог орудуваннє підступу, щоб вони вірували брехнї,» 1 Тимофія 4:1 (переклад Куліша) «Дух же явно глаголе, що в останнї часи відступлять декотрі од віри, слухаючи духів лестивих і наук бісових,»

26 Матвія 28:18–20 (переклад Куліша) «І, приступивши Ісус, промовив до них, глаголючи: Дана менї всяка власть на небі й на землї. Ійдїть же навчайте всї народи, хрестячи їх в імя Отця, і Сина, й сьвятого Духа, навчаючи їх додержувати всього, що я заповідав вам; і ось я з вами по всї днї, до кінця сьвіта. Амінь.» Марка

16:15 (переклад Куліша) «Ійдіть по всьому сьвіту й проповідуйте євангелию усякому твориву.» Луки 24:46–48 (переклад Куліша) «і рече їм: Що так написано й так треба було терпіти Христу й воскреснути з мертвих третього дня; і проповідуватись в імя Його покаянню і відпущенню гріхів між усїма народами, почавши від Єрусалиму. Ви ж сьвідки сього.» Дії 1:8 (переклад Куліша) «А приймете силу, як зійде сьвятий Дух на вас; і будете мені сьвідками в Єрусалимі й у всій Юдеї і Самарії, і до краю землї.» Матвія 24:14 (переклад Куліша) «І проповідувати меть ся євангелия царства по всїй вселеннїй на сьвідкуваннє всїм народам; і тодї прийде конець.» Римлян 10:14–18 (переклад Куліша) «Як же призивати муть Того, в кого не увірували? як же вірувати муть, про кого не чули, як же чути муть без проповідаючого? А як же проповідати муть, коли не будуть послані? яко ж писано: Що за красні ноги благовіствуючих впокій, благовіствуючих про добре? Та не всї послухали благовістя. Ісаїя бо глаголе: Господи, хто увірував голосу нашому? Тим же то віра (приходить) через слуханнє, слуханнє ж через слово Боже. Тільки ж глаголю: Хиба вони не чули? Нї, по всїй землї бо розійшов ся гомін їх і до кінцїв вселенної глаголи їх.» Об'явлення 14:6 (переклад Куліша) «І бачив я иншого ангела, що летїв серед неба, а в нього Євангелия вічна, що мав її благовіствувати домуючим на землї, і всякому народові, і родові, і язикові, і людові,» Євсевій, *Церковна історія* III.1 (NPNF2 1): «Парфія, за переданням, дісталася Томі як поле його праці, Скіфія — Андрієві, а Азія — Іванові...» (переклад з англійського тексту NPNF2 1) Тертулліан, *Апологія* 37 (ANF 3): «Ми — вчорашні, а вже наповнили все, що є у вас...» (переклад з англійського тексту ANF 3)

27 Дії 2:42 (переклад Куліша) «Пробували ж у науцї апостолській, і в общинї, і в ламанню хлїба, і в молитвах.» 2 Солунян 2:15 (переклад Куліша) «Тим же, браттє, стійте і держіть перекази, яких навчились чи словом, чи посланнєм нашим.» 1 Коринтян 11:2 (переклад Куліша) «Хвалю ж вас, браттє, що все моє памятаєте і, яко ж я передав вам, перекази держите.» 1 Коринтян 15:1–4 (переклад Куліша) «Звіщаю ж вам, браттє, благовістє, що я благовіствував вам, котре й прийняли ви, і в котрому встояли, котрим і спасаєтесь, коли памятаєте, яким словом я благовіствував вам, хиба що марно увірували. Бо я передав вам найперш, що й прийняв, що Христос умер за наші гріхи по писанням, і що поховано Його, і що встав третього дня по писанням,» Юди 3 (переклад Куліша) «Любі, стараючись з усією пильностю писати вам про спільне спасеннє, вважав я за конечне написати вам, вговорюючи, щоб боролись за віру, сьвятим раз передану.» 1 Солунян 5:21 (переклад Куліша) «Всього досліджуйте; доброго держітесь.»

28 Марка 7:7–8 (переклад Куліша) «Марно ж покланяють ся менї, навчаючи наук, заповідей чоловічих. Занехаявши бо заповідь Божу, держите ви переказ чоловічий...» Марка 7:13 (переклад Куліша) «обертаючи в нїщо слово Боже переказом вашим, що ви переказали; й подібного такого багато робите.» Матвія 15:9 (переклад Куліша) «Та марно вони поклоняють ся менї, навчаючи наук заповідей чоловічих.» Ісаї 29:13 (переклад Куліша) «І сказав Господь: Позаяк сей нарід устами тілько близиться до мене, і язиком тілько мене шанує, серце ж його далеко відстоїть від мене, а страх їх передо мною походить із науки заповідей людських,» Колоссян 2:8 (переклад Куліша) «Гледіть, щоб хто не пожакував вас философиєю і марним підступом, по переказу людському, по первотинам сьвіта, а не по Христу.» Колоссян 2:20–22 (переклад Куліша) «Коли ж оце ви вмерли з Христом для первотин сьвіта, то чого мов би ще живі в сьвітї, про закон суперечитесь (не займай, анї вкуси, анї доторкуй ся), що все на погибель через надужиток по заповідям і наукам людським?» Тита 1:14 (переклад Куліша) «не вважаючи на жидівські байки, нї на заповідї людей, що

одвертають ся од правди.» Тертулліан, *Про покривало дів* 1 (ANF 4): «Але Господь наш Христос назвав Себе Істиною, а не звичаєм». (переклад з англійського тексту ANF 4) Кипріан, *Послання* 73.9 (ANF 5; Oxford 74): «...бо звичай без істини — це давність помилки». (переклад з англійського тексту ANF 5) Іриней, *Проти єресей* III.4.1–2: «Отже, маючи такі докази, не треба шукати в інших істини, яку легко отримати від Церкви... Так, завдяки цьому давньому переданню апостолів, вони не дозволяють своєму розумові допустити щось із [учень, навіяних] чудернацькими мовами цих учителів...» (переклад з англійського) Вікентій Лєринський, *Commonitorium* 2 (NPNF2 11): «ми тримаємося тієї віри, в яку вірували всюди, завжди, усі». (переклад з англійського тексту NPNF2 11)

29 1 Тимофія 4:1 (переклад Куліша) «Дух же явно глаголе, що в останнї часи відступлять декотрі од віри, слухаючи духів лестивих і наук бісових,» 1 Тимофія 4:2–3 (переклад Куліша) «в лицемірстві брехливих, запеклих у совістї своїй, що боронять женитись (і велять вдержуватись) од їжи, що Бог створив на їду з подякою вірним і познавшим правду.» Якова 3:15 (переклад Куліша) «Не сходить ся премудрость звише, а земна (вона), душевна, бісовська.» 2 Коринтян 11:3–4 (переклад Куліша) «Бою ся ж, щоб, як змій Єву обманив лукавством своїм, так не попсувались думки ваші, (одвернувши) від простоти в Христї. Бо коли ж хто, прийшовши, иншого Христа проповідує, котрого ми не проповідували, або духа иншого ви приймаєте, котрого не прийняли, або инше благовістє, котрого не одержали; то ви були б дуже терпіливі.»

30 Івана 17:21 (переклад Куліша) «щоб усї одно були: яко ж Ти, Отче, в менї і я в Тобі, щоб і вони в нас одно були, щоб сьвіт увірував, що Ти мене післав єси.» Івана 17:20–23 (переклад Куліша) «Не про сих же тільки молю, а також і про тих, що задля слова їх увірують у мене, щоб усї одно були: яко ж Ти, Отче, в менї і я в Тобі, щоб і вони в нас одно були, щоб сьвіт увірував, що Ти мене післав єси. І славу, що дав єси менї, дав я їм, щоб були одно, яко ж ми одно. Я в них і Ти в менї, щоб були звершені в одно, і щоб зрозумів сьвіт, що Ти мене післав єси і полюбив їх, яко ж мене полюбив єси.» Ефесян 4:3–6 (переклад Куліша) «стараючись держати єдиненнє духа в мирному союзї. Одно тїло й один дух, яко ж і покликані в одній надії вашого покликання; один Господь, одна віра, одно хрещеннє, один Бог і Отець усїх, що над усїма й через усїх і в усїх вас.» Ефесян 4:13 (переклад Куліша) «доки дійдемо всї до з'єдинення віри і познання Сина Божого, до чоловіка звершеного, до міри зросту сповнення Христового,» 1 Коринтян 1:10 (переклад Куліша) «Благаю ж вас, браттє, імям Господа нашого Ісуса Христа, щоб те саме говорили ви всї, і щоб не було між вами роздїлення, а щоб були з'єднані в одному розумінню і в одній мислї.» Римлян 12:5 (переклад Куліша) «так многі ми — одно тїло в Христї, по одному ж, один другому члени.» Колоссян 3:14–15 (переклад Куліша) «Над усїм же сим любов, котра єсть союз звершення, і мир Божий нехай править в серцях ваших, до котрого вас і покликано в одному тїлї, та й будьте вдячні.» Псалом 133:1 (переклад Куліша) «...Глянь, як добре і як любо, коли брати жиють вкупі!» 1 Послання Климента 46 (ANF 1): «Чому між вами чвари, і заворушення, і поділи, і розколи, і війни?» (переклад з англійського тексту ANF 1) Ігнатій, *До ефесян* 4–5: «Отже, корисно вам жити в бездоганній єдності, щоб ви завжди мали спілкування з Богом. ... наскільки ж більше я вважаю блаженними вас, які так з'єднані з ним, як Церква з Ісусом Христом і як Ісус Христос з Отцем, щоб усе було згідне в єдності!» (переклад з англійського тексту ANF 1); *До филадельфійців* 3: «Якщо хто піде за тим, хто чинить розкол у Церкві, той не успадкує Царства Божого». (переклад з англійського тексту ANF 1) Кипріан, *Про єдність Церкви* 5–6: «І цю єдність ми повинні твердо тримати й обстоювати,

особливо ми, єпископи, що головуємо в Церкві, щоб довести, що й саме єпископство єдине й неподільне. ... Той уже не може мати Бога Отцем, хто не має Церкви матір'ю». (переклад з англійського)

31 Матвія 24:21 (переклад Куліша) «буде бо тоді мука велика, якої не було від настання сьвіту до сього часу, й не буде.» Матвія 24:22 (переклад Куліша) «І коли б тих днів не вкорочено, то жодне б тїло не спасло ся; тільки ж задля вибраних укорочені будуть днї тиї.» Матвія 24:29 (переклад Куліша) «І зараз після горя днів тих сонце померкне, й місяць не давати ме сьвітла свого, й зорі попадають із неба, й сили небесні захитають ся.» Марка 13:19–20 (переклад Куліша) «Будуть бо днї тиї горе, якого не було від почину творення, як творив Бог, до сього часу, й не буде. І коли б Господь не вкоротив днів, то не спасло ся б жадне тїло; та задля вибраних, що вибрав їх, укоротить днї.» Даниїла 12:1 (переклад Куліша) «І встане в той час Михаїл, князь великий, що встоює за синами народу твого; й настане час лютий, якого не бувало від того часу, як постали люде, до сього часу; але спасуться в сей час зпоміж твого народу всї, що будуть знайдені записаними в книзї.» Даниїла 7:21–25 (переклад Куліша) «Я бачив, як той ріг змагався з сьвятими й подужував їх, Доки не прийшов був Стародавний, та не передано суду сьвятим Всевишнього й не настав час, щоб царство переняли сьвяті. Про се сказав він: Зьвір четвертий — се настане четверте царство на землї, відмінне від усїх царств; воно буде пожерати всю землю й торощити її та топтати. А десять рогів значять, що з сього царства повстане десять царів, а після них повстане инчий, дужший за переднїйших, і понизить трьох царів, І буде дорікати Всевишньому й гнобити сьвятих Всевишнього; йому буде навіть видїтись, що зможе знести в них час і закон, і будуть віддані вони в його руки до часу, до часів і половини часу.» Об'явлення 7:14 (переклад Куліша) «І я сказав: Добродїю, ти знаєш; і рече менї: се, що прийшли з великого горя, і вимили вони одежі свої, і вибілили одежі свої кровю Агнця.» Об'явлення 13:7 (переклад Куліша) «І дано йому провадити війну з сьвятими, і побідити їх...» *Дідахе* 16 (ANF 7): «Пильнуйте задля життя вашого ... будьте готові, бо не знаєте години, в яку прийде Господь наш». (переклад з англійського тексту ANF 7) *Послання Варнави* 4: «Наближається остання спокуса (або джерело небезпеки), про яку написано, як каже Енох...» (переклад з англійського); Кирило Єрусалимський, *Огласительне повчання* 15: «Хто ж той блаженний, що в той час побожно засвідчить про Христа? ... Бо мученики досі боролися лише з людьми, а за часів антихриста вони битимуться з самим сатаною особисто». (переклад з англійського)

32 Див. примітку 7.

33 1 Івана 2:18 (переклад Куліша) «Дїти, остання година настала; і яко ж чули ви, що антихрист прийде, а тепер многі антихристи постали...» 1 Івана 2:22 (переклад Куліша) «Хто ложник, як не той, хто відрікаєть ся, що Ісус не Христос? Сей антихрист, хто відрікаєть ся Отця і Сина.» 1 Івана 4:3 (переклад Куліша) «І всякий дух, котрий не визнає Ісуса Христа, що прийшов у тїлї, не є від Бога; се дух антихристів, про котрого чували, що прийде, і тепер вже єсть у сьвітї.» 2 Івана 7 (переклад Куліша) «Бо многі зводителї увійшли у сьвіт, котрі не визнають Ісуса Христа, що прийшов у тїлї; а такий зводитель і антихрист.» 2 Солунян 2:3–10 (переклад Куліша) «Нехай нїхто вас не зводить нїяким робом; бо коли не прийде відступленнє перше, і не відкриєть ся чоловік беззаконня, син погибелї, що противить ся і несеть ся вище всякого званого Бога або шановища, так що засяде як Бог у храмі Божому, показуючи себе, що він єсть Бог. Хиба не памятаєте, що живучи ще в вас, я се вам казав? І тепер знаєте, що не дає йому відкритись часу свого. Бо тайна беззаконня вже орудує, тільки той, хто вдержує тепер, (удержувати ме) доки візьметь ся з середини. І тодї відкриєть ся беззаконник,

котрого Господь убє духом уст своїх, і знищить явленнєм приходу свого. Котрого (беззаконника) прихід, сатаниною силою, буде з усякою потугою і ознаками й чудесами омани, і з усяким підступом неправди в тих, що погибають, бо любови правди не прийняли, щоб спасти ся їм.» Об'явлення 13:1–8 (переклад Куліша) «І став я на піску морському, і бачив звіра, що виходив з моря, в котрого сїм голов і десять рогів; а на рогах його десять корон, а на головах його імена богохульні. А звір, котрого я бачив, був подібний до рися, а ноги його як у ведмедя, а рот його як рот у лева. І дав йому змій силу свою, і престол свій, і велику власть. І бачив я одну з голов його, наче на смерть вбиту, і смертня рана її вилїчена, і дивувала ся цїла земля, (ідучи) в слїд за звіром. І поклонились змієві, що дав власть звірові; і поклонились звірові, говорячи: хто подібний звірові? хто може воювати з ним? І дано йому уста, говорити велике й хулу; й дана йому власть провадити війну сорок і два місяцї. І відчинив він уста свої на хулу проти Бога, щоб хулити імя Його, і оселю Його, і тих, що домують в небі. І дано йому провадити війну з сьвятими, і побідити їх; і дана йому власть над всяким родом, і язиком, і народом. І поклонять ся йому всї, що домують на землії, котрих імена не написані в книзї життя Агнця, заколеного від основання сьвіта.» Об'явлення 17:12–14 (переклад Куліша) «А десять рогів, що бачив їх, се десять царів, котрі ще не приняли царства, тільки приймуть власть як царі, однієї години з звіром. Ті мають одну думку і силу, і власть свою звірові передадуть. Ті воювати муть з Агнцем, і Агнець побідить їх, бо Він Пан панів і Цар царів, а ті, що з Ним, покликані і вибрані і вірні.» Даниїла 7:8 (переклад Куліша) «Я дивився на сї роги, аж ось — виступив між ними ще невеликий ріг, і три переднїйші роги були з коренем вирвані перед ним, та й ось, у сього рога були очі, нїби людські очі, й уста, що говорили згорда.» Даниїла 7:25 (переклад Куліша) «І буде дорікати Всевишньому й гнобити сьвятих Всевишнього; йому буде навіть видїтись, що зможе знести в них час і закон, і будуть віддані вони в його руки до часу, до часів і половини часу.» Іриней, *Проти єресей* V.25.1 (ANF 1): антихрист, «будучи відступником і розбійником, прагне, щоб йому поклонялися як Богові» (переклад з англійського тексту ANF 1); V.30.2–3: «...нехай вони очікують насамперед поділу царства на десять; потім, далі, коли ці царі царюватимуть і почнуть упорядковувати свої справи та розширювати своє царство, [нехай навчаться] визнавати, що той, хто прийде, домагаючись царства для себе, і нажене страху на тих людей, про яких ми говорили, маючи ім'я, що містить вищезгадане число, є воістину гидота спустошення. ... Отже, певніше й безпечніше очікувати сповнення пророцтва, ніж робити здогади й шукати будь-яких імен, які тільки можуть трапитися...» (переклад з англійського тексту ANF 1) Іполит, *Про Христа і антихриста*: «Отже, як про Господа нашого Ісуса Христа, Який є також Бог, було пророковано під образом лева через Його царственість і славу, так само й Писання заздалегідь говорили про антихриста як про лева». (переклад з англійського) Кирило Єрусалимський, *Огласительне повчання* 15.12 (NPNF2 7): «Постануть разом десять царів римських ... а після них одинадцятий — антихрист». (переклад з англійського тексту NPNF2 7)

34 Галатів 1:6–9 (переклад Куліша) «Дивуюсь, що так скоро одвернулись від покликавшого вас благодаттю Христовою на друге благовістє. Воно то не друге, та є такі, що вами колотять, і хочуть перевернути благовістє Христове. Та, коли б і ми або ангел з неба проповідував вам більш того, що ми проповідували вам, нехай буде анатема. Як перше рекли ми, так і тепер глаголю: коли хто благовіствує вам більш того, що ви прийняли, нехай буде анатема.» (наведено в тексті). 2 Коринтян 11:4 (переклад Куліша) «Бо коли ж хто, прийшовши, иншого Христа проповідує, котрого ми не проповідували, або духа иншого ви приймаєте, котрого не прийняли, або инше благовістє, котрого не одержали; то ви були б дуже терпіливі.» 1 Коринтян 4:6

(переклад Куліша) «Се ж, браттє, приложив я до себе та Аполоса задля вас, щоб ви з нас навчились не думати більш того, що написано, щоб один перед одним не неслись гордо проти другого.» 1 Коринтян 15:1–4 (переклад Куліша) «Звіщаю ж вам, браттє, благовістє, що я благовіствував вам, котре й прийняли ви, і в котрому встояли, котрим і спасаєтесь, коли памятаєте, яким словом я благовіствував вам, хиба що марно увірували. Бо я передав вам найперш, що й прийняв, що Христос умер за наші гріхи по писанням, і що поховано Його, і що встав третього дня по писанням,» Юди 3 (переклад Куліша) «Любі, стараючись з усією пильностю писати вам про спільне спасеннє, вважав я за конечне написати вам, вговорюючи, щоб боролись за віру, сьвятим раз передану.» Повторення Закону 4:2 (переклад Куліша) «Не прибавите ви до слова, що я заповідаю вам, і не вбавите нїчого, пильнуючи заповідей Господа, Бога вашого, що їх заповідаю вам.» Повторення Закону 12:32 (переклад Куліша) «Усе, що заповідаю вам старайтесь сповняти; нїчого не причиниш, і нїчого не уймеш.» Приповістей 30:6 (переклад Куліша) «Не додавай нїчого до слів його, щоб він не доказав тобі твоєї неправди.» Об'явлення 22:18–19 (переклад Куліша) «Сьвідкую ж також кожному, хто слухає словес пророцтва книги сієї: коли хто доложить до сього, доложить йому Бог і пораз, що написані в книзї сїй. Коли ж хто уйме від словес книги пророцтва сього, уйме Бог часть його з книги життя, і з города сьвятого, та й з того, що написано в книзї сїй.» Іриней, *Проти єресей* I.10.1–2: «Як я вже зауважив, Церква, прийнявши цю проповідь і цю віру, хоч і розсіяна по всьому світу, дбайливо зберігає її, ніби мешкаючи в одному домі. ... Бо хоча мови світу й несхожі, зміст передання один і той самий». (переклад з англійського) III.1.1: «Ми пізнали задум нашого спасіння не від інших, як від тих, через кого Євангеліє дійшло до нас...» (переклад з англійського) Тертулліан, *Про прескрипцію проти єретиків* 21 (ANF 3): «усяке вчення, що згідне з апостольськими церквами — цими матрицями й першоджерелами віри, — слід вважати істиною...» (переклад з англійського тексту ANF 3) Полікарп, *До филип'ян* 7: «Тож, покинувши марнославство багатьох і їхні хибні вчення, повернімося до слова, переданого нам від початку...» (переклад з англійського) Вікентій Леринський, *Commonitorium* 8–9 (NPNF2 11), про Галатів 1:8: «...апостол, користуючись владою свого служіння, виголосив свій присуд із найбільшою суворістю: „Хоч би ми, — каже він, — або ангел з неба благовістив вам інше Євангеліє, ніж те, яке ми вам благовістили, нехай буде проклятий". ... Отже, проповідувати кафолицьким християнам будь-яке вчення, окрім того, що вони прийняли, ніколи не було дозволено, не дозволено нині й ніколи не буде дозволено; а віддавати анафемі тих, хто проповідує щось інше, ніж те, що прийнято раз назавжди, завжди було обов'язком, є обов'язком нині й завжди буде обов'язком». (переклад з англійського тексту NPNF2 11)

35 Римлян 1:1 (переклад Куліша) «Павел, слуга Ісуса Христа, покликаний апостол, вибраний на благовістуваннє Боже,» Галатів 1:10 (переклад Куліша) «Бо чи людей я тепер впевняю (шукаю), чи Бога? чи людям шукаю вгодити? Бо коли б я ще людям угождав, то не був би слугою Христовим.» 2 Коринтян 4:5 (переклад Куліша) «Бо ми не себе самих проповідуємо, а Христа Ісуса Господа, себе ж самих слугами вашими Ісуса ради.» Дії 20:28 (переклад Куліша) «Тим достерегайте себе і все стадо, в котрому вас Дух сьвятий настановив єпископами, щоб пасти церкву Божу, котру придбав кровю своєю.»

36 1 Коринтян 1:12–13 (переклад Куліша) «...Я Павлів; а я Аполосів; а я Кифин; а я Христів. Хиба поділивсь Христос? хиба Павла розпято за вас? або в імя Павлове хрестились ви?» 1 Коринтян 3:3–7 (переклад Куліша) «Коли бо між вами зависть та сварня, та незгода, то хиба ж не тїлесні ви й хиба не чоловічим робом

ходите? Коли бо каже хто: Я Павлів; другий же: Я Аполосів; то хиба ж не тїлесні ви? Хто ж Павел і хто Аполос? Та же ж вони тільки слуги, через котрих ви увірували, і як кому дав Господь. Я посадив, Аполос поливав, Бог же зростив. Тим то нїщо й той, хто садить, і хто поливає, а хто зрощує — Бог.» Івана 10:16 (переклад Куліша) «І инші вівцї маю, що не сієї кошари; і тих я мушу привести, й голос мій почують, і буде одно стадо, й один пастир.» Ефесян 2:14–19 (переклад Куліша) «Він бо мир наш, що зробив з обох одно, і розвалив середню перегородню стїну; вражду тїлом своїм, закон заповідей наукою обернув у нїщо, щоб з двох зробити собою одного нового чоловіка, роблячи мир, і примирити з Богом обох ув одному тїлї хрестом, убивши ворогуваннє на ньому; і прийшовши благовістив мир вам, далеким і близьким, тим що через Його маємо приступ обоє в одному Дусї до Отця. Тим же оце вже ви більш не чужі і захожі, а товариші сьвятим і домашні Божі;» Ефесян 4:4–6 (переклад Куліша) «Одно тїло й один дух, яко ж і покликані в одній надії вашого покликання; один Господь, одна віра, одно хрещеннє, один Бог і Отець усїх, що над усїма й через усїх і в усїх вас.» Галатів 3:28 (переклад Куліша) «Нема Жидовина, нї Грека; нема невільника, нї вільного; нема мужеського полу, нї женського: усї бо ви одно, в Христї Ісусї.» Колоссян 3:11 (переклад Куліша) «де нема Грека, нї Жидовина, обрізання і необрізання, чужоземця і Скита, невільника й вільного, а все й у всьому Христос.» 1 Послання Климента 47 (ANF 1): «він писав вам про себе самого, і про Кифу, і про Аполлоса, бо вже тоді між вами утворилися партії». (переклад з англійського тексту ANF 1) Ігнатій, *До филадельфійців* 3: «Бо всі, хто Божі та Ісуса Христа, ті й з єпископом». (переклад з англійського тексту ANF 1) Тертулліан, *Про прескрипцію проти єретиків* 20 (ANF 3): «церкви, хоч їх так багато і вони такі великі, становлять лише одну первісну церкву, (засновану) апостолами, від якої вони всі (походять)». (переклад з англійського тексту ANF 3)

37 1 Коринтян 14:40 (переклад Куліша) «Усе нехай поважно та до ладу робить ся.» 1 Коринтян 14:33 (переклад Куліша) «Не єсть бо Бог безладу, а впокою, як по всїх церквах у сьвятих.» 1 Коринтян 12:28 (переклад Куліша) «І инших поставив Бог у церкві найперш апостолів, вдруге пророків, втретє учителїв, потім сили, а там дарованнія, сцїлення, помагання, порядкування, всякі мови.» Дії 6:1–6 (переклад Куліша) «У тиї ж днї, як намножилось учеників, було наріканнє Єленян на Євреїв, що у щоденному служенню не дбають про вдовиць їх. Прикликавши ж дванайцять (апостоли) громаду учеників, рекли: Не личить нам, покинувши слово Боже, служити при столах. Вигледїть же, брати, сїм мужів із вас доброї слави, повних Духа сьвятого та мудрости, котрих поставимо на сю потріб. Ми ж у молитві і в служенню слова пробувати мем. І вподобалось слово всїй громадї; і вибрали Стефана, чоловіка, повного вірі і Духа сьвятого, та Филипа, та Прохора, та Никанора, та Тимона, та Пармена, та Миколая, нововірця з Антиохиї, котрих поставили перед апостолами, і помолившись положили вони руки на них.» Тита 1:5 (переклад Куліша) «На те зоставив я тебе в Критї, щоб остальне довів до ладу і настановив по всїх городах пресвитерів, як я тобі повеліїв.» 1 Послання Климента 40 (ANF 1): «не безрозсудно й не безладно, а у визначені часи й години». (переклад з англійського тексту ANF 1)

38 Див. примітку 26.

39 1 Тимофія 2:4 (переклад Куліша) «котрий хоче, щоб усї люде спасли ся і до розуміння правди прийшли.» Івана 8:32 (переклад Куліша) «і зрозумієте правду, й правда визволить вас.» Івана 8:36 (переклад Куліша) «Коли ж Син визволить вас, справдї вільними будете.» Івана 14:6 (переклад Куліша) «Рече йому Ісус: Я

дорога й правда, й життє: нїхто не приходить до Отця, як тільки мною.» Івана 17:17 (переклад Куліша) «Освяти їх правдою Твоєю; слово Твоє правда.» 2 Тимофія 2:25 (переклад Куліша) «щоб нагідно навчав противних, чи не дасть їм Бог покаяння на зрозуміннє правди,» Євреїв 10:26 (переклад Куліша) «Бо коли ми самохіть грішимо, прийнявши розум правди, то вже не зостаєть ся жертви за гріхи,»